

Heinonen Jussi, Outi Slant

13.4.2026

STUK 37/0202/2026

Ympäristövaliokunta

Säteilyturvakeskuksen lausunto ympäristövaliokunnalle hallituksen esityksestä ydinenergialaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 24/2026 vp)

Ympäristövaliokunta on pyytänyt Säteilyturvakeskukselta (STUK) kirjallista lausuntoa hallituksen esityksestä ydinenergialaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 24/2026 vp). Säteilyturvakeskus kiittää valiokuntaa mahdollisuudesta esittää näkemyksensä asiassa ja esittää lausuntonaan seuraavaa.

Ydinenergialaki ja säteilylaki ovat keskeiset STUKin toimintaa ohjaavat lait ja niillä on erittäin tärkeä merkitys ydinenergian käytön, säteilytoiminnan ja STUKin päivittäisen valvontatoiminnan kannalta. STUKin tehtävänä on valvoa säteilyturvallisuutta ja ydinenergian käytön turvallisuutta. STUKin näkökulmasta uudistuksen keskeinen tavoite on turvallisuuden säilyttäminen nykyisellä korkealla tasolla.

STUK kannattaa ehdotettua ydinenergialakia ja pitää uudistusta tervetulleena. STUKin kannalta uudistuksessa on tärkeää ydin- ja säteilyturvallisuustason säilyttäminen, toiminnanharjoittajan vastuun korostuminen sekä säännöstökokonaisuuden kehittäminen riskitietoisemmaksi ja tavoitelähtoisemmäksi mahdollistaen nykyistä paremmin turvallisuusvaatimukset täyttävien uusien teknologioiden ja liiketoimintamallien hyödyntämisen.

Ydinenergialain yhteydessä ehdotetaan muutoksia myös säteilylakiin. Ehdotetuilla muutoksilla selkeytetään hallinnollisia menettelyjä ja kohdistetaan vaatimuksia riskitietoisesti. STUK pitää ehdotettuja muutoksia tarpeellisina.

Ehdotettu ydinenergialaki vastaa tunnistettuihin säännöstön muutostarpeisiin ja edellä mainittuihin tavoitteisiin. Ehdotettu laki ja sen perusteella annettava tarkentava sääntely:

- Sujuvoittavat lupajärjestelmää ja mahdollistavat uudet teknologiat turvallisuustasosta tinkimättä.
- Säilyttävät turvallisuustason korkeana, vaikka sääntely muuttuu tavoitteellisemmaksi ja joustavammaksi.
- Selkeyttävät STUKin roolia turvallisuusviranomaisena.
- Kohdentaa kustannukset riskiin ja toiminnanharjoittajan suoritukseen perustuen.

STUK kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että ehdotettu lakiesitys heikentää kansallisen ydinturvallisuusosaamisen ylläpitoa ja kehittämistä. Ydinenergialain ehdotuksessa tutkimusrahoitukseen esitetään leikkauksia ja rahoitettavan tutkimuksen kohdentamista on rajoitettu. Samalla muita valtion rahoitusosuuksia ydinalan

Heinonen Jussi, Outi Slant

13.4.2026

STUK 37/0202/2026

turvallisuustutkimukseen on vähennetty. Ydinlaitosten turvallinen käyttö ja valvonta edellyttävät vahvaa ja monialaista asiantuntemusta. Turvallisuustutkimuksen ja asiantuntemuksen tarve ei ole vähenemässä vaan kasvamassa nykyisten ydinlaitosten ikääntyessä ja uusia laitoksia suunniteltaessa.

STUK on osallistunut laajasti ministeriöiden tukena ehdotettujen lakien valmisteluun ja antanut asiantuntijatukea ydin- ja säteilyturvallisuuteen liittyen STUKin toimintakenttää koskevista asioista.

STUK on valmistellut STUKin uusia määräyksiä ydinenergialain valmistelun rinnalla. Määräykset tarkentavat ehdotettua lakia. Määräysten valmistelua ovat ohjanneet samat tavoitteet kuin lainsäädäntöuudistusta.

Seuraavassa on käsitelty tarkemmin STUKin keskeisiä näkemyksiä ympäristövaliokunnan käsittelemien asioiden osalta.

Turvallisuustaso pysyy korkeana, vaikka sääntely muuttuu tavoitteellisemmaksi

Säteilyturvakeskuksen keskeinen tehtävä on valvoa ydinenergian käyttöön liittyvän toiminnan turvallisuutta ja myös ehdotetun lain osalta on erityisen tärkeää, että asianmukaisesta turvallisuuden tasosta pidetään huolta. Tästä näkökulmasta STUK pitää hyvänä, että:

- Väestön, ympäristön ja yhteiskunnan suojelun taso säilyy nykyisellä tasolla.
- Toiminnanharjoittajan vastuu vaatimustenmukaisuuden osoittamisesta korostuu.
- Kansalliset vaatimukset ovat eurooppalaisella tasolla ja asetettu suhteessa ydinlaitoksesta aiheutuvaan riskiin.

Ehdotettu laki säilyttää edellytykset nykyiseen korkeaan turvallisuustasoon. Ylätason periaatteet ja tavoitteet säilyvät pääosin nykyisellään. Vaikka yksityiskohtaisuutta on lain tasolla lisätty tiettyjen sääntelyalueiden osalta, on STUKin määrästyössä pyritty huomioimaan lainsäädännön uudistuksen tavoitteet mahdollistamalla erilaisia tapoja saavuttaa turvallisuustavoitteet, mikä näyttäytyy vähemmän yksityiskohtaisina vaatimuksina.

Ehdotetussa laissa on lisätty liikkumavaraa erilaisille ratkaisuvaihtoehdoille ja toiminnanharjoittajalla on velvoite osoittaa valitsemansa toteutustavan turvallisuus. Tavoitteellisempi ja riskitietoinen sääntely edellyttävät toiminnanharjoittajilta ja STUKilta entistä laaja-alaisempaa asiantuntemusta ja kykyä arvioida tapauskohtaisesti riskejä ja turvallisuutta.

Ydin- ja säteilyturvallisuusalalla on kansainvälisiä vaatimuksia, joihin Suomi ja STUK ovat sitoutuneet. Ehdotettu laki ja STUKin määräykset täyttävät Euratomin, kansainvälisten sopimusten, Kansainvälisen

Heinonen Jussi, Outi Slant

13.4.2026

STUK 37/0202/2026

atomienergiäjärjestön (IAEA) turvallisuusvaatimukset ja Western European Nuclear Regulators' Association (WENRA) turvallisuustasot.

Ehdotettu laki sujuvoittaa luvitusta ja mahdollistaa uudet teknologiat turvallisuustasosta tinkimättä

Ydinenergiain hallituksen esityksessä ja sen perusteella annettavissa STUKin määräyksissä ollaan toteuttamassa useita uudistuksia, jotka sujuvoittavat ydinlaitoshankkeiden luvitusta, huomioivat toimintaympäristössä tapahtuneita muutoksia ja mahdollistavat uusien teknologioiden käyttöönottoa:

- Sääntely on teknologianeutraalia ja perustuu riskitietoiseen lähestymistapaan.
- Lupajärjestelmä uudistetaan modulaariseksi ja siihen lisätään uusi sijaintipaikan soveltuvuuden arviointivaihe sekä tyyppihyväksynnän tavoitetta vastaava konseptiarviointivaihe.
- Laki mahdollistaa ydinlaitosten sijoittamisen lähemmäs asutusta tai teollisuuslaitoksia sekä erilaiset liiketoiminta- ja toiminnan organisointimallit.

Lakiehdotus on teknologianeutraali ja asettaa vaatimuksia ydinvoimalaitoksille ja muille ydinlaitoksille. Pienydinvoimalaitoksille ei ole esitetty erillisiä vaatimuksia sillä tavoitteelliset turvallisuusvaatimukset mahdollistavat erilaisten ydinlaitosten ja niistä aiheutuvan riskin huomioinnin niin sanotun graded approach -periaatteen mukaisesti. STUK kannattaa ehdotettua lähestymistapaa.

Lupamallin uudistaminen modulaariseksi antaa hankekehittäjille mahdollisuuden suunnitella hankkeen eteneminen tarkoituksenmukaisesti. Olennaiset turvallisuusasiat arvioidaan jatkossakin lupajärjestelmän eri vaiheissa. STUK tekee turvallisuuteen liittyvät viranomaisarviointit koskien laitospaikkaa ja ydinlaitoksen turvallisuuskonseptia. Laitoksen turvallisuuskonseptin arviointi hankkeen aikaisessa vaiheessa vastaa tavoitteeltaan hallitusohjelman tyyppihyväksyntämenettelyä. STUK näkee lupamallin kehityksen hyvänä. STUKin osalta turvallisuuteen liittyvät asiat käsitellään ehdotetussa mallissa kattavasti ja oikea-aikaisesti.

Laitospaikan suojavyöhykkeen kategorisista etäisyysvaatimuksista on luovuttu, mikä mahdollistaa ydinlaitoksen sijoittamisen lähemmäs asutusta tai teollisuuslaitoksia, mikäli väestön suojelemiseksi asetetut tavoitteet täyttyvät. Osana ydinlaitoksen sijaintipaikan arviointia on huomioitava myös väestön suojelutoimia edellyttävien onnettomuuksien vaikutukset ympäröivään yhteiskuntaan ja sen kriittisiin toimintoihin, vaikka onnettomuuden todennäköisyys olisikin hyvin pieni.

STUK arvioi hakemuksesta sijaintipaikan soveltuvuuden ydinenergiain vaatimusten näkökulmasta osana sijaintipaikan arviointia. STUKin arviointi kohdistuu suunnitellun paikan soveltuvuuteen väestön suojelun

STUK 37/0202/2026

Heinonen Jussi, Outi Slant

13.4.2026

ja ydinlaitoksen toteutettavuuden näkökulmasta. STUK myös vahvistaa lausunnollaan sijaintipaikan ominaisuuksista johdetut ydinlaitoksen suunnittelukriteerit. Paikan soveltuvuuden laajempi yhteiskunnallinen arviointi toteutetaan osana ympäristön vaikutusten arviointia ja kaavoitusta. Sijaintipaikan ja suunnitellun laitoksen kokonaisuus arvioidaan kattavasti rakentamislupahakemuksen käsittelyn yhteydessä, jolloin varsinaisesti tehdään päätös laitospaikan hyväksyttävyydestä. STUK toimii näissä prosesseissa lausunnonantajana ja osassa ydinlaitoksia lupaviranomaisena.

Lakiehdotus mahdollistaa aiempaa paremmin laitospaikan arviointiin liittyvien prosessien toteuttamisen rinnakkain ja saman suunniteltua laitospaikkaa koskevan tiedon hyödyntämisen ristiin. Rinnakkaisissa viranomaisprosesseissa on tärkeää huolehtia hyvästä tiedonkulusta eri viranomaisten kesken.

STUK kannattaa ehdotettua sijaintipaikan arviointitapaa ja näkee sen toimivimpana vaihtoehtona erilaisten laitospaikkojen riskitietoiseen tarkasteluun.

STUKin roolia turvallisuusviranomaisena on selkeytetty

Lakiehdotus selkeyttää STUKin riippumatonta roolia, määrittelee sen tehtävät aikaisempaa selkeämmin ja laajentaa sen toimivaltaa lupaviranomaisena.

Lakiehdotus tuo aiempaa selkeämmin esille STUKin roolin riippumattomana turvallisuusviranomaisena. Erityisesti ydinlaitosten luvitukseen liittyvät tehtävät selkeytyvät suhteessa muihin viranomaisiin. Roolijako on yhdenmukainen turvallisuusviranomaisen riippumattomuutta edellyttävien kansainvälisten vaatimusten kanssa.

STUKin roolia lupaviranomaisena ehdotetaan laajennettavaksi muiden kuin ydinvoimalaitosten ja loppusijoituslaitosten osalta. Tämä merkitsee muutosta STUKin toimintaan. Ehdotettu muutos huomioi erilaisten ydinlaitosten yhteiskunnallisen merkittävyyden sekä lisää sääntelyn läpinäkyvyyttä ja ennakoitavuutta toiminnanharjoittajien näkökulmasta. STUK näkee muutoksen hyvänä, ja STUKin toimintaan vaikutuksiltaan rajallisena.

Ehdotetun ydinenergiain liitelakina muutettavan rakentamislain soveltamisalaa muutettaisiin siten, että rakentamislakia ei sovellettaisi ydinenergiailaissa tarkoitettuun ydinlaitokseen, ellei ydinenergiailaissa toisin säädetä. Ehdotus jättää osin epäselväksi rakentamislain vaatimusten noudattamisen valvonnan ydinlaitoksilla sekä kunnan rakennusvalvontaviranomaisen tehtävät erityisesti koskien rakentamislain 100 §:ää. STUKin näkemyksen mukaan kunnan rakennusvalvontaviranomaisen tehtävien tulisi säilyä nykyisellään, ja STUKin tehtävänä on valvoa, että ydinlaitoksen rakennukset ja rakenteet täyttävät ydinenergiain vaatimukset. Lakiehdotuksen ei tulisi hämärtää viranomaisten vastuita.

STUK 37/0202/2026

Heinonen Jussi, Outi Slant

13.4.2026

Rakentamislakiin liittyen on lisäksi huomionarvoista, että STUK voisi myöntää poikkeamia rakentamislain nojalla annettuihin rakentamismääräyksiin, jos poikkeaminen on turvallisuuden kannalta välttämätöntä. STUK kannattaa ehdotusta ja toteaa, että käytännössä viranomaisten välinen yhteistyö on tältä osin tarpeen, kun arvioidaan tarvetta poikkeamalle ja rakentamislain vaatimusten täyttymistä määräyksestä poikkeavalla ratkaisutavalla. STUK pitää tärkeänä ehdotettuun pykälään sisältyvää harkinnanvaraa, jonka kautta voidaan yhteensovittaa ratkaisuja eri vaatimusten yhteensovittamiseksi.

Jussi Heinonen
Johtaja

